147383

סיכום שנת תשס"ט בבורסה

נורית דרור

- **ירידה של כ- 6% במדדי המניות המובילים בסיכום שנת תשס"ט.**
- **עלייה חדה במחזור המסחר היומי במניות, משפל של 1.2 מיליארד בחודשים דצמבר 2008 עד מרס 2009 לרמה של כ-2 מיליארד שקל בחודשים יוני-אוגוסט 2009.**
- **חברה בורסאית חדשה אחת וחברה דואלית חדשה.**
- **עליות שערים, מחזורי שיא והנפקות ענק בשוק איגרות החוב.**

שוק המניות

שנת תשס"ט התאפיינה בתנודות חדות בשערי המניות בעולם ובת"א. בעקבות החרפת המשבר העולמי עם קריסת ליהמן ברדרס, בתחילת השנה העברית, צנחו מדדי ת"א-100 ות"א-25 בכ-35%-40%, בחודשים ספטמבר-דצמבר 2008 - המשך לירידות של כ-25% 20% מהשיא של נובמבר 2007. לאחר מכן התהפכה המגמה, בדומה לבורסות אחרות בעולם, ונרשמו עליות שערים חדות של כ-45%-55%. בסיכום שנת תשס"ט ירדו המדדים בכ-6% (בדומה לשנת תשס"ח).

מדדי המניות בשוק המקומי עלו בשמונת החודשים האחרונים בכ-45% ואף יותר, בערכים דולריים, והשיגו תשואה עודפת על פני המדדים המובילים בבורסות הפועלות במדינות מפותחות בחו"ל.

עלייה בולטת של יותר מכפליים, נרשמה במדד ת"א-75, בחודשים ינואר-אוגוסט 2009, עקב זינוק חד של יותר מפי ארבעה בשעריהן של חמש שותפויות וחברות הקשורות לקידוחי הגז שנתגלו מול חופי ישראל. יצוין כי בסיכום השנה העברית מדד זה נותר ללא שינוי וזאת לאחר שצנח בכ-30% בשנת תשס"ח.

מרבית המדדים המובילים רשמו בשנה העברית האחרונה ירידות שערים של יותר מ-10%,כאשר בלט מדד נדל"ן-15 עם ירידה חדה של כ-30%. בשנת תשס"ח רשמו מדדים אלה ירידות חדות בשיעור של כ-35%-45%.

מאידך, מדד חברות הפיננסים הגדולות עלה בסיכום שנת תשס"ט בכ-10%, וזאת לאחר ירידה של כ-23% בשנה הקודמת.

האווירה החיובית בשוק, מתחילת שנת 2009 ועד סוף השנה העברית, נתמכה בין היתר ע"י אינפלציה נמוכה במחצית הראשונה של השנה, בעקבותיה הופחתה הריבית במשק, במקביל למגמה בחו"ל, בשיעור מצטבר של 3.75% לרמה של 0.5% - הנמוכה ביותר היסטורית (החל מהמחצית השנייה של השנה); פרסום נתונים מקרו-כלכליים חיוביים לגבי המשק, בהם מעבר מצמיחה שלילית, במחצית הראשונה של תשס"ט, לצמיחה חיובית בקצב שנתי של כ-1%, בחודשים אפריל-יוני ועליית המדד המשולב לבחינת המצב במשק, בתקופה זו, לאחר 10 חודשים של ירידה מתמשכת; שיפור בתוצאות הסקטור העסקי כפי שבא לביטוי בפרסום דו"חות כספיים, לרבעון השני של 2009, ע"י החברות הבורסאיות.

גורמים נוספים, שהשפיעו חיובית על השוק, היו התחזקות הדולר ביחס לשקל, ברבעון הראשון של 2009, בעקבות רכישות דולרים ע"י בנק ישראל, ורכישות של אג"ח ממשלתיות ע"י בנק ישראל, שתמכו בריבית הנמוכה במשק.

בעקבות התגברות קצב האינפלציה בצד סימנים להתאוששות המשק מהמיתון, העלה נגיד בנק ישראל את הריבית הנומינלית ברבע אחוז לרמה של 0.75% החל מאוגוסט.
שיעור האינפלציה, עלה גם השנה מעל הרף המקסימלי שהציבה הממשלה והגיע לכ-3.5%, בסיכום שנת תשס"ט.

בנוסף, הפסיק בנק ישראל בחודשיים האחרונים של תשס"ט את הרכישות היומיומיות של הדולר. בסיכום תשס"ט התחזק המטבע בכ-5% ביחס לשקל וזאת לאחר שנחלש בכ-12% בשנת תשס"ח.

מאידך, שיעור האבטלה במשק שהגיע לשפל של כ-6% באפריל-ספטמבר 2008, עלה והגיע לכ-8% בסוף שנת תשס"ט.

ביוני 2009, פרסמה חברת MSCI את ההחלטה על שדרוג המשק הישראלי מקבוצת "המדינות המתפתחות" ל"מדינות המפותחות", החל מחודש מאי 2010. חברת FTSE שידרגה באופן דומה את ישראל כבר בשנה הקודמת.

החל מינואר 2009 שבו המשקיעים הזרים להשקיע בשוק המניות המקומי והזרימו לבורסה סך של כ-500 מיליון $, וזאת לאחר משיכות בסכום ענק של כ-2.8 מיליארד $ בששת החודשים הקודמים – עם החרפת המשבר הפיננסי הגלובלי.

מחזור המסחר היומי במניות עלה בכ-65% משפל של 1.2 מיליארד שקל, בחודשים דצמבר-2008 עד מרס 2009, לרמה של כ-2 מיליארד שקל בחודשים האחרונים - דומה למחזור השיא שנרשם בממוצע שנת תשס"ח.

בגיוס כספים ע"י הסקטור העסקי נרשמה ירידה בהיקף ההנפקות וההקצאות הפרטיות של מניות בארץ שהגיע ל-3.5 מיליארד שקל בלבד – לעומת כ-8.6 מיליארד שקל בשנת תשס"ח, שאף היא היתה שנת שפל. היקף ההנפקות לציבור הסתכם בכ-2.7 מיליארד שקל – כמחצית מהסכום שגויס בשנה שעברה.
יצוין כי 75 חברות פרסמו ,בשנת תשס"ט, תשקיפי מדף המהווים מסגרת לגיוס הון בשנתיים הקרובות עם שיפור האווירה בשוק ההון. כמו כן, לאחר קיפאון של שנה וחצי בשוק הראשוני, בוצעה בתל-אביב הנפקה של חברת ביומד חדשה - **די פארם**.

החברה האמריקנית - **נס טכנולוגיות**, שמניותיה נסחרות בבורסת הנאסד"ק, רשמה את מניותיה למסחר בת"א בחודש האחרון של תשס"ט. כיום נסחרות בת"א 38 חברות שביצעו רישום כפול, 10 דואליות ותיקות שנסחרות בת"א ובארה"ב טרם החלת חוק הרישום הכפול ו-7 חברות דואליות הנסחרות בת"א ובאירופה.

מוצרי מדדים

שוק מוצרי מדדים המשיך להתפתח והשנה הונפקו 150 תעודות סל חדשות. במקביל פקעו ונמחקו מהמסחר 105 סדרות וכיום נסחרות בבורסה כ-350 סדרות של תעודות סל ומוצרי מדדים אחרים, הכוללות – 215 תעודות סל; 45 אופציות כיסוי; 45 תעודות בחסר על מדדי מניות; ו-45 תעודות מורכבות.

שווי החזקות הציבור במוצרי מדדים הגיע לשיא של כ-36 מיליארד שקל, גבוה בכ-8 מיליארד שקל לעומת סוף שנת תשס"ח. עיקר העלייה חל בתעודות סל על מדדי מניות בארץ, ששווי החזקות הציבור בהן זינק מכ-8 מיליארד בתחילת תשס"ט לכ-15 מיליארד שקל, בסופה. במקביל, עלה שווי החזקות הציבור בסלים על מדדי אג"ח וסחורות מכ-16 מיליארד שקל, בתחילת השנה לכ-17 מיליארד שקל בסוף תשס"ט.

מחזור המסחר במוצרי המדדים, בסוף השנה, היווה כ-21% מהמחזור הכולל במניות וכ-17% מהמחזור הכולל באג"ח לא-ממשלתיות.

שוק איגרות החוב

עיקר המשבר הפיננסי בבורסה בתל-אביב בא לידי ביטוי בשוק האג"ח הקונצרני. איגרות החוב של הסקטור העסקי ירדו בשיעורים חדים בחודשים ספטמבר-דצמבר 2009, אך לאחר מכן החלה התאוששות ונרשמו עליות שערים.

מדד אג"ח לא ממשלתיות צמודות מדד עלה בסיכום שנתי בכ-5%, בדומה לשנת תשס"ח, בזכות זינוק חד של כ-30% בשמונת החודשים האחרונים. בחינת מדדי התל-בונד מראה כי

מדד תל-בונד 20 התאושש ועלה בכ-28% מאז שיא המשבר בנובמבר 2008, ואילו מדד תל-בונד-40, שרבות מאיגרות החוב הכלולות בו קשורות לענף הנדל"ן, זינק בכ-50% .

איגרות החוב הממשלתיות לסוגיהן, בלטו בסיכום שנת תשס"ט עם עלייה של כ-10%.

בשוק האג"ח עלה המחזור היומי והסתכם בסכום שיא של כ-4.3 מיליארד שקל – כמחציתו באג"ח ממשלתי "שחר", לעומת כ-3.7 מיליארד שקל בשנה שעברה.

הממשלה הרחיבה את היקף הנפקות האג"ח לציבור, מגמה שהחלה בינואר 2009 על רקע ההאטה במשק והירידה בהכנסות ממיסים, והן הסתכמו בשנת תשס"ט בכ-73 מיליארד שקל ברוטו, לעומת כ-49 מיליארד שקל בשנה שעברה. סך הנפקות אג"ח ממשלתיות נטו, בניכוי פדיונות קרן איגרות חוב, מגיע בתשס"ט לכ-46 מיליארד שקל – גבוה בכ-64% לעומת השנה הקודמת.

יצוין כי במרץ 2009, לאחר הפסקה בת שנתיים וחצי, חידשה הממשלה את הנפקות האג"ח בחו"ל וגייסה סכום חסר תקדים בהיקף של כ-1.5 מיליארד דולר, בריבית הגבוהה ב-2.7% מהריבית של אג"ח דומות של ממשלת ארה"ב.

היקף גיוס הכספים ע"י הסקטור העסקי, באמצעות הנפקות והקצאות של איגרות חוב, הסתכם בתשס"ט בכ-33 מיליארד שקל– כ-80% מהסכום שגויס אשתקד.
הגיוסים התאפיינו בהנפקות ענק, כאשר כ-15.3 מיליארד שקל – המהווים כ-60% מהיקף ההנפקות לציבור, גויסו ע"י שמונה חברות.

ראוי למנות מאפיינים עיקריים נוספים, לגיוסים בשוק איגרות החוב השנה, ביניהם:

- הבנקים המשיכו לבלוט בשנת תשס"ט עם הנפקות והקצאות פרטיות בהיקף של כ-13 מיליארד שקל המהווים יותר ממחצית סך הגיוס ע"י הסקטור העסקי, לעומת כ-31% בשנת תשס"ח.
  הגידול בחלקם של הבנקים נובע מכך שעליהם לגייס השנה הון רב, כדי לעמוד בדרישות הלימות ההון של בנק ישראל.

- השנה, במקביל לחששות מהתפרצות מחודשת של האינפלציה במשק, מגייסות חברות רבות הון באג"ח שאינן צמודות, כאשר הריבית שהן נושאות היא במרווח קבוע מעל אג"ח ממשלתי. כ- 33% מהסכומים שגויסו השנה היו באמצעות אג"ח לא-צמודות, לעומת כ-15% בשנה הקודמת - תשס"ח.

- בגיוסי ההון בשוק האג"ח, השנה, בולטים הביקושים של הציבור הרחב המסתפק בריביות נמוכות יותר מאלה שנקבעו במכרזים המוקדמים למשקיעים מוסדיים. התוצאה היא שהמשקיעים המוסדיים מקבלים חלק קטן יותר בהנפקות. בעוד

שבעבר רכשו המוסדיים, בדרך כלל 80% מההנפקה, הרי שהשנה, במספר הנפקות, קיבלו המוסדיים שיעורים נמוכים הרבה יותר.

בעקבות המשבר הפיננסי, נקלעו מנפיקות אג"ח לקשיים, חלקן אף הפכו לחדלות פירעון, ונוצר צורך להגיע להסדר עם רוכשי איגרות החוב.

הצעדים שננקטו עד כה, כוללים, בין היתר :פריסת חוב – התאמה מחדש של לוח הסילוקין של האג"ח לתזרים המזומנים העתידי של החברה וליכולת הפירעון שלה; הנפקת מניות והמירים למחזיקי איגרות החוב, הזרמת הון לחברות ע"י בעלי השליטה, מכירת נכסים ע"י החברות, והוספת תנאים מגבילים לעסקאות החברה עם בעלי השליטה בהן. יצוין כי ההסדרים הקיימים נמצאים בשלבי ביצוע, שטרם הושלמו.

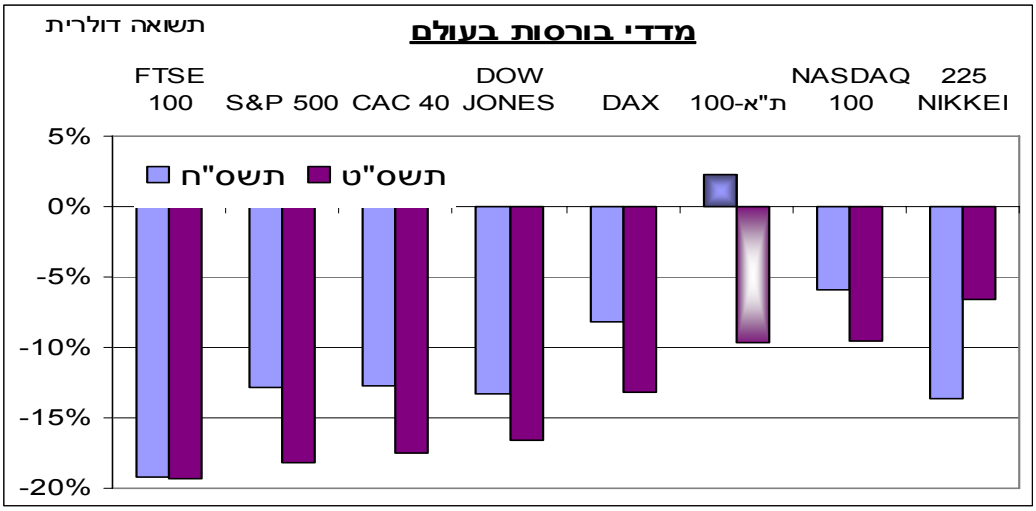

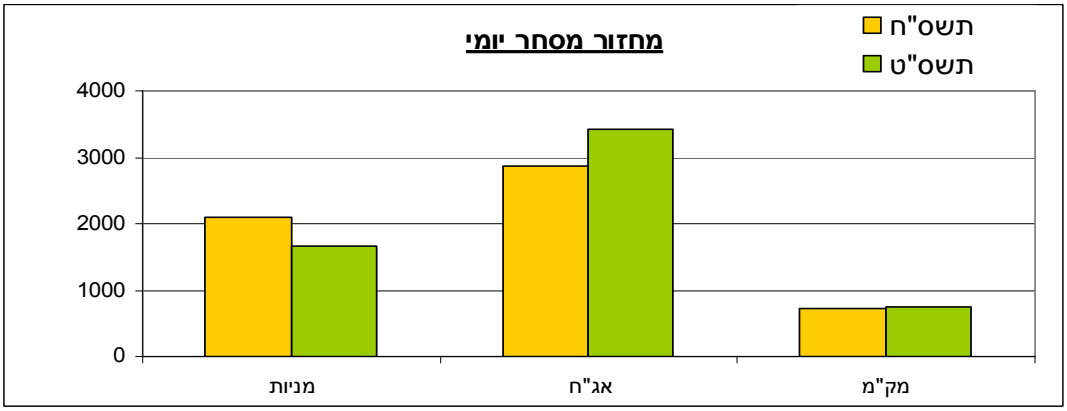

תשס"ט לעומת תשס"ח - נתונים עיקריים

	תשס"ח	תשס"ט	תשס"ט לעומת תשס"ח
1. ערך שוק (מיליארדי ש"ח)			
א. מניות והמירים	752	735	-2%
ב. איגרות חוב ממשלתיות	297	354	19%
איגרות חוב לא ממשלתיות	369	385	4%
2. מחזור יומי (מיליוני ש"ח)[1]			
א. מניות והמירים	2,110	1,660	-21%
ב. איגרות חוב ממשלתיות	2,870	3,430	20%
איגרות חוב לא ממשלתיות	820	925	13%
ג. מלווה קצר מועד	725	755	4%
ד. נגזרים (באלפי יחידות)			
אופציות על מדד ת"א-25	355	285	-20%
אופציות על מט"ח	42	38	-10%
3. גיוס הון (מיליוני ש"ח)			
א. מניות והמירים - בארץ[2]	8,640	3,540	-59%
מזה: הנפקות לציבור	5,670	2,720	-52%
מספר הנפקות של חברות חדשות	*4*	*1*	*-75%*
סכום שגוייס ע"י חברות חדשות	*180*	*25*	*-86%*
ב. איגרות חוב לא ממשלתיות[2]	41,990	32,680	-22%
מזה: הנפקות לציבור של אג"ח חברות	27,760	24,730	-11%
מספר הנפקות של חברות חדשות	*9*	*1*	*-89%*
סכום שגוייס ע"י חברות חדשות	*2,000*	*500*	*-75%*
מזה: אג"ח למוסדיים	8,490	3,440	-59%
ג. איגרות חוב ממשלתיות (ברוטו)	49,160	73,140	*49%*
4. שינוי במדדי מניות			
א. ת"א-25	-4%	-7%	
ב. ת"א-100	-10%	-5%	
ג. יתר 50	-36%	-8%	
ד. תל-טק 15	-43%	-13%	
ה. נדל"ן-15	-44%	-30%	
ו. פיננסים-15	-23%	11%	
5. שינוי במדדי איגרות חוב			
א. אג"ח לא ממשלתיות - צמודות מדד	6%	5%	
ב. אג"ח לא-ממשלתיות - צמודות מט"ח	-9%	6%	
ג. אג"ח ממשלתיות - צמודות מדד	11%	11%	
ד. אג"ח ממשלתיות - לא צמודות "שחר"	5%	10%	
6. שינוי במדד המחירים ובדולר			
א. מדד מחירים לצרכן	4.8%	3.5%	
ב. דולר	-12.4%	5.2%	
7. מספר חברות [3]			
א. מניות	651	629	
ב. איגרות חוב	163	150	

(1) בבורסה ומחוץ לבורסה. (2) ללא הקצאות פרטיות לחברות בנות. כולל מימוש אופציות. (3) בסוף התקופה. כולל מנפיקות תעודות-סל.